

Рекомендований алгоритм дій громадян у разі тривалого відключення світла

Розробник : Відділ житлово-комунального господарства та господарського забезпечення Дергачівської міської ради.

Тривале відключення світла

1. Російська армія регулярно обстрілює енергетичну інфраструктуру України. Масовий обстріл енергетичної інфраструктури може призвести до того, що світло в будинках українців згасне на 12 годин, а в складніших ситуаціях - і на кілька діб.

Через це енергетики часто застосовують різні типи відключень електропостачання, аби збалансувати систему, не дати їй ще більше вийти з ладу та полагодити ті пошкодження, які можливо. Пояснюємо, які типи відключень бувають та чому вони відбуваються.

Планові або стабілізаційні відключення

Такі відключення електропостачання прогнозовані і відбуваються за заздалегідь складеними графіками, що розміщені на сайті оператора системи розподілу. Зазвичай, споживачів електроенергії у певних населених пунктах ділять на групи, і кожній групі відключають електрику на термін до 4 годин.

Такі відключення застосовують для того, аби збалансувати роботу енергосистеми, коли електроенергії виробляється менше, ніж потрібно споживачам. Або у випадку, коли лінії електропередач пошкоджені і не можуть передавати необхідну потужність. Поки тривають відключення, енергетики лагодять пошкодження. Коли ж систему вдається стабілізувати – відключення можуть не застосовуватися.

Аварійні відключення

У випадку аварійних відключень, графіки стабілізаційних перестають діяти. Такі відключення не прогнозовані, вони можуть бути:

- **Екстреними**, що можуть статися у випадку пошкодження мереж чи інших об'єктів інфраструктури. Екстрені відключення застосовують, коли в Укренерго виникає потреба додатково збалансувати енергосистему. Під час екстрених відключень світло може бути відсутнє невизначений час.
- **Локальними**, коли енергомережі на конкретній обмеженій території виходять з ладу і не справляються з навантаженням. Якщо відключення локальні, то оператор може надавати споживачам орієнтовний час відновлення електропостачання, зазвичай – це час, який необхідний на виконання ремонтних робіт.

Що робити, якщо світла немає більше 12годин?

Алгоритм дій у цій ситуації:

- зайти на сайт АТ «Харгівобленерго» -<https://www.oblenergo.kharkov.ua/>, на сторінку з графіком відключень. Там можна дізнатися інформацію, що відбувається з енергоінфраструктурою на вашу адресу.

- перевірити, чи не сталося відключення через локальну аварію.
- якщо аварія не локальна, а це – тривале екстрене відключення, то за інформацією потрібно звернутися до Дергачівського району електричних мереж (РЕМ) АТ “Харківобленерго” за , де мають повідомити, коли дадуть світло.

Блекаут

Загроза нових обстрілів існує і тому варто знати, як підготуватися до можливого блекауту.

Алгоритм дій щодо підготовки до форс-мажорних ситуацій :

Зв'язок

Домовитися заздалегідь з рідними про точку збору, якщо мобільний зв'язок знову "ляже". Наприклад, дорослі можуть зустрітися біля школи, де навчаються діти й потім вирушити у гості до старшого покоління. Або ж усі збираються в одній квартирі.

Обговоріть із дітьми ситуацію, коли немає зв'язку. Попередьте, що ви їх чекатимете у відомій їм точці - вдома, в офісі, у бабусі з дідусем. Якщо діти ще самі не переміщаються містом – про те, що ви заберете їх зі школи чи дитячого садка одразу, як буде така можливість.

Заздалегідь перевірте кількість грошей на мобільних рахунках, щоб не опинитися без зв'язку в невідповідний момент.

Зателефонуйте своєму провайдеру та дізнайтеся, як вони працюють при відключенні світла. Якщо вони мають зв'язок, то вам знадобиться зарядна станція.

Намагайтеся, щоб на ваших телефонах залишалося щонайменше 25% заряду. Якщо менше – шукайте можливість зарядити батарею.

Заздалегідь з'ясуйте номери екстрених служб та альтернативні номери. А також місця, де є стаціонарні телефони – це може бути медична установа, заклади освіти, ЖЕК, відділення поліції.

-Якщо зв'язок вашого оператора зникне, ви можете підключатися до мережі інших операторів. Для цього зайдіть у «Налаштування», оберіть розділ «SIM-картки», «мобільні мережі» або стільниковий зв'язок, оберіть опцію «Мобільна мережа», «Підключення» або «Обрати мережу» та вимкніть автоматичний режим. На екрані з'явиться перелік доступних мереж – ви можете змінити його на одну з мереж у списку.

Запаси

Зробіть запаси будинку на випадок, якщо вам доведеться 3-5 днів перебувати без опалення, води, електроенергії. Вам знадобляться:

- Чай
- Цукор
- Енергетичні батончики
- Шоколад
- Каші швидкого приготування
- Локшина швидкого приготування
- Сухарики чи хлібці
- Горіхи
- Інші продукти тривалого зберігання без особливих умов

Не забудьте купити предмети особистої гігієни та корм тваринам, якщо вони у вас є.

Вода

Обов'язково зробіть запас питної води на 3-5 днів – з розрахунку по 2 літри на кожного члена сім'ї на добу. Також вам знадобиться вода для кип'ятіння та технічна. Заздалегідь з'ясуйте, де у вашому районі чи місті є можливість набрати чисту воду у пляшки, якщо ваших запасів виявиться замало.

Аптечка

Підготуйте запаси ліків з урахуванням потреб усіх членів вашої родини. Якщо ваші рідні мають хронічні захворювання або комусь потрібно приймати таблетки щодня - зробіть необхідний запас.

Також складіть в аптечку ліки та засоби для першої допомоги у критичних ситуаціях.

Теплі речі

Складіть теплі речі у доступному місці на випадок, якщо довго не буде опалення та електроенергії. Бажано, щоб усі пледи та ковдри були в одному місці.

Документи

Тривожний рюкзак з необхідними документами та речами має бути зібраний. Він вам знадобиться, якщо доведеться негайно евакуюватися або терміново поїхати до рідних на кілька днів.

Бажано мати в будинку готівку. Або ж озброїтися спеціальною картою, яка покаже працюючі банкомати або місця, де можна переводити в готівку кошти.

Гаджети

Усі гаджети та павербанки тримайте постійно зарядженими. При тривалому відключенні світла їх можна буде підзарядити в Пунктах Незламності. Заздалегідь з'ясуйте, де поруч із вами знаходяться такі пункти чи місця, де можна зарядити гаджети.

Завантажте заздалегідь карти, які працюють офлайн. Збережіть маршрути громадського транспорту у вашому місті.

Важливі дрібниці

В умовах тривалого відключення світла, опалення та за відсутності зв'язку вам точно знадобиться такий список речей:

- Ліхтарики-
- лампи на батарейках (гірлянди на батарейках)
- сірники
- свічки
- вологі серветки
- радіо на батарейках
- батарейки
- мініплитка з балоном
- термоси

Отже, що важливо !!!! Подбайте про освітлювальні пристрої – ліхтарики, свічки та сірники. Розташуйте їх так, щоб легко було знайти. Зробіть запас батарейок для ліхтариків та інших пристроїв на елементах живлення. Свічки краще запалювати у глибокій металевій ємності, щоб вогонь відбивався від стінок і давав більше світла.

- Щоб зберегти тепло у приміщенні, заклейте щілини у вікнах і балконних дверях або закрийте їх ковдрами.
- Варто придбати дизельний або бензиновий генератор, або ж портативні та сонячні зарядні пристрої, це дозволить на певний час увімкнути електроенергію. Незамінним у критичних умовах залишається павербанк.
- Придбайте туристичний пальник і запас балонів із пропаном, так ви зможете готувати їжу без електроплитки.

2. Рекомендуємо запам'ятати:

На випадок надзвичайної ситуації взимку – евакуації, тривалої відсутності опалення в зв'язку з блекаутом, вимушеного довгого перебування на вулиці тощо – важливо подбати про теплий одяг. Найкраще захистить від холоду туристичний одяг перевірених виробників. Він якісний та розроблений під різні температурні умови. Військовий одяг (камуфльований або зеленого кольору) цивільному населенню у воєнний час краще не вибирати. Варто використовувати тармобілизну. Взуття: не тісним, бажано шкіряним. Також варто пам'ятати про шарф, шапку та рукавиці. Останні варто обрати з водовідштовхуючої тканини.

Як зігрітись, коли замерзли

Якщо ви на вулиці й розумієте, що замерзли:

- більше рухайтесь: це допоможе покращити кровообіг та зігрітись
- якщо є можливість, випийте гарячого чаю
- не розтирайте снігом зблідлу шкіру
- замерзлі руки можна швидко відігріти під пахвами
- сховайтесь від вітру
- спробуйте знайти приміщення, у якому можна зігрітись
- якщо ви в лісі, розпаліть багаття, зніміть і висушіть одяг (у цей час робіть фізичні вправи)

Врахуйте, що в дітей терморегуляція не налагоджена, а в людей похилого віку – може бути порушеною. Ці категорії громадян найбільше піддаються переохолодженню.

Якщо ви, замерзнувши, зайшли в приміщення:

- не ставайте відразу до гарячої батареї чи не пірняйте в гарячу ванну, адже відновлення має бути поступовим
- не пийте алкоголь: він підсилює обмін речовин та сприяє тепловіддачі
- зніміть мокрий одяг
- одягніть теплі вовняні речі
- укрийтеся ковдрою
- випийте теплого молока або чаю

Якщо в приміщенні холодно, для зігрівання можна використати грілку. Яку вибрати?

- якщо ви більшість часу не рухаєтесь й маєте електрику, оберіть електрогрілку.
- більш дешевий варіант – звичайна грілка для наповнення гарячою водою (на кілька годин)
- якщо немає можливості купити грілку, замість неї можна використати звичайну пластикову пляшку з гарячою водою (але не окропом)
- якщо ви маєте рухатися, можна придбати хімічну грілку (одноразова, призначена для зігрівання в критичних випадках рук чи ніг упродовж 5-6

годин). До голого тіла її прикладати не можна – обов'язково має бути шар одягу.

- найдорожчий варіант – каталітична грілка (на 5-6 годин, зручна, невеликого розміру). Заправляють її бензином для запальничок.

Що робити при обмороженні

Більшість обморожень припадає на пальці ніг і рук, ніс, вуха та щоки. Ознаки обмороження:

- млявість, втома й сонливість
- озноб, тремтіння
- зниження температури тіла
- біль у пальцях
- втрата свідомості
- слабке дихання
- обморожена частина тіла стає блідою, холодною та нечутливою

Як допомогти:

- Визначте ступінь обмороження.

I ступінь – бліда шкіра, набряк, знижена чутливість

II ступінь – пухирі, наповнені прозорою або білою рідиною

III ступінь – омертвіння шкіри, пухирі, наповнені рідиною темно-червоного кольору

IV ступінь – пухирі, наповнені чорною рідиною

При ***I ступені*** обмороження потрібно зігріти відповідні ділянки тіла теплими руками, легким масажем чи диханням. Далі варто накласти пов'язку з чистої тканини.

При ***II – IV ступенях*** обмороження масаж робити не можна. Потрібно відразу накласти пов'язку. Відповідні ділянки тіла потрібно знерухомити та вкрити чимось теплим (ковдрою, вовняною тканиною і т. п.)

- За можливості проведіть людину в тепле приміщення. Зніміть з неї мокрий одяг, взуття, шкарпетки й рукавички. Робити це потрібно обережно, без зусиль, щоб не зашкодити ще більше.
- Якщо є можливість, викличте швидку допомогу.
- Якщо людина при свідомості, дайте їй випити теплого чаю.
- Постійно наглядайте за людиною до приїзду лікарів та (або) її транспортування до лікарні.

Чого не можна робити при обмороженні

- інтенсивно розтирати обморожену частину тіла
- зігрівати обморожені ділянки близько до багаття, чи використовувати грілки або інші джерела тепла
- використовувати на уражених ділянках олії та жири, натирати кінцівки спиртом

Як утеплити житло

Потурбуйтеся, аби ваше помешкання взимку ефективно обігрівалось і не було тепловтрат в будинку чи квартирі. Ефективне утеплення житла також допоможе зменшити цифри у платіжках за опалення.

Як утеплити помешкання на зиму – чіткі кроки дивіться у відео:

Що робити, якщо вимкнулась електрика

Якщо ви на вулиці і біля вас обірвало лінії:

- Не торкайтесь проводів, і не намагайтесь їх полагодити!
- Якщо провід, обірвався й упав поблизу – виходьте із зони ураження струмом дрібними кроками або стрибками (тримаючи ступні ніг разом), щоб уникнути ураження струмом.
- Бачите обірваний дріт лінії електропередач – не підходьте до нього ближче, ніж на 8м та повідомте диспетчера ремонтно- експлуатаційного управління або обленерго (телефони диспетчерів вказані на розподільчих щитах, силових шафах, трансформаторних підстанціях).
- Знайдіть найближче укриття або прямуйте додому.

Якщо ви вдома і вимкнулась електрика:

- Вимкніть з розеток електроприлади, щоб уникнути їх пошкодження через перепади напруги.
- Не використовуйте газові плити для обігріву. Є небезпека отруїтись чадним газом.
- Якщо в домі є ліфт, переконайтеся, що у ньому ніхто не застряг.
- Стежте за офіційними повідомленнями влади або ДСНС. Якщо мобільна мережа не працює, знайдіть радіо на батарейках.
- Якщо ви використовуєте генератор – встановіть його поза межами приміщення і подалі від вікон.
- Заздалегідь на випадок блекауту майте вдома:
 - радіоприймач та ліхтарики на батарейках
 - запас сірників, свічок і сухого спирту
 - заряджений павербанк
 - тижневий запас питної води та консервів або сублимованої їжі
 - аптечку, включаючи особисті ліки мінімум на тиждень.

Як зробити Інтернет у домі не залежним від наявності електрики

В умовах планових або аварійних вимкнень електроенергії українці шукають способи зробити свій дім автономним, не залежним від того, є струм чи ні. Це стосується й інтернету. Розповідаємо, які є способи бути “в мережі” навіть після того, як удома вимкнули світло.

Спосіб 1. Безперебійний інтернет від провайдера

Дізнайтесь у компанії, яка надає вам послуги Інтернету, чи передбачила вона можливість доступу до мережі за відключення електроенергії. Є два варіанти:

- **PON-технологія.** При вимкненні електроенергії інтернет продовжують надавати телеком-оператори, які використовують PON-технологію (Passive Optical Network). Безперебійність забезпечують за допомогою волоконно-оптичного кабелю. У більшості випадків локальні провайдери використовують оптоволокло для підведення інтернету від свого обладнання до точки розподілу інтернету серед користувачів, тобто комутатора в будівлі. Зазвичай їх встановлюють у підвалі або на даху багатоквартирного будинку. А вже від нього прокладають з'єднання до кожної квартири. Однак, щоб інтернет працював і без світла, цей комутатор треба "підживити". Ідеальним рішенням стане блок безперебійного живлення з акумулятором.

Важливо: не завжди провайдер робить це з власної ініціативи і власним коштом. Часто мешканці будинку або під'їзду самі звертаються до компанії з такою ініціативою та встановлюють обладнання для безперебійного живлення за свої гроші.

- **ADSL-технологія.** Деякі компанії, наприклад "Укртелеком", мають стару технологію ADSL, яка через аналогову телефонну лінію дозволяє користуватися зв'язком та інтернетом. Це працює завдяки мідному кабелю, до якого під'єднані домашні стаціонарні телефони. Проте, ADSL-технологія, як і телефонна лінія, працюватиме тільки у випадку, якщо заживлена/енергонезалежна АТС (автоматична телефонна станція).

Ви перевірили й дізналися, що ваш оператор передбачив стабільність мережі й у випадку відсутності світла? Чудово. Однак далі варто адаптувати обладнання у вашій квартирі. Бо Wi-Fi буде доступним, тільки якщо ви облаштуєте резервне живлення для домашнього роутера через павербанк, блок безперебійного живлення або інші пристрої. В іншому випадку інтернет працюватиме тільки на одному пристрої, до якого ви безпосередньо приєднаєте оптоволоконний кабель.

Як заживити роутер, аби він працював без світла Щоб забезпечити роутер живленням, спершу подивіться на задній панелі вашого роутера або маршрутизатора, яка напруга йому потрібна. Найчастіше – це 9 або 12 вольт (рідше – 5 вольт).

Далі вам потрібні:

- **Павербанк.** На пристрої прочитайте, чи вистачить його для живлення вашого роутера. Потужність вказується літерами Вт або W.
- **Кабель-перетворювач USB 5B/DC 9B або USB 5B/DC 12B.** Він перетворить напругу на виході з вашого павербанка на ту, яка необхідна вашому роутеру або маршрутизатору. Тож який саме кабель купувати – 9 або 12 вольт – теж залежить від того, яку напругу споживає ваш роутер або маршрутизатор. Бувають також дроти з перемикачем між 9 і 12 вольт. Найчастіше в роутерів однаковий DC-роз'єм – 5,5 міліметрів. Однак перед тим, як придбати кабель, зверніть увагу, який роз'єм у вашого пристрою.

Якщо у вас два пристрої, необхідно два кабелі й два павербанки, або два кабелі й один павербанк з двома USB-роз'ємами.

Спосіб 2. Супутниковий інтернет: Starlink або компанії-аналоги

Це майже 100% гарантія доступності інтернету. Але є й мінуси — висока вартість та часто низька швидкість. Замовити обладнання можна на офіційному сайті [Starlink](https://starlink.com/uk). Доставка безпосередньо в Україну довша, однак на абонемент для українців поки діє знижка — 75 доларів замість 110. Обладнання — термінал та роутер — 600 доларів. Доставка — 50 доларів.

Є спосіб замовити обладнання в іншу країну, наприклад, у сусідню Польщу, а вже звідти передати в Україну. Це може бути швидше. Однак тоді ви будете платити щомісячну абонементу за тарифами для Польщі — без знижки.

Щоб супутниковий інтернет працював, теж потрібне безперебійне живлення обладнання. А крім цього, відповідні умови: широкий огляд неба без дерев та високих будівель. Найкраще — дах будівлі або відкритий балкон високих поверхів багатоквартирного дому.

Окрім Starlink, є й інші провайдери, які забезпечують супутниковий інтернет, наприклад, український DataGroup та голландський Inmarsat.

Інструкції розроблено спільно із Державною службою спеціального зв'язку та захисту інформації України

Офлайн месенджери: коли немає інтернету та мобільного зв'язку

За відсутності мобільного зв'язку внаслідок ушкоджень мережі чи довготривалої відсутності електрики ми радимо користуватись національним роумінгом. Цю послугу надають усі українські оператори..

А за одночасної недоступності інтернету або мобільної мережі вийти на зв'язок з рідними або сусідами можуть допомогти офлайн-месенджери.

За даними Центру Національного спротиву такі застосунки мають певні ризики для мешканців населених пунктів, що тимчасово перебувають в окупації. Через це наявність на телефоні такого месенджера може викликати додаткові питання з боку окупантів і створити для людини небезпеку.

В умовах війни цей варіант може бути допоміжним під час безпосередніх бойових дій чи вуличних акцій.

Особливість використання офлайн месенджерів у тому, що вони працюють через Bluetooth, Wi-Fi та мережу смартфонів з такими ж встановленими додатками. Радіус дії цих месенджерів приблизно 100 метрів.

Звертаємо вашу увагу, що скачування цих додатків в Україні ще не є масовим, тому державні органи поки не дали офіційних висновків щодо безпечності їх використання та не гарантують конфіденційності.

Тож користуватись офлайн месенджерами радимо лише за крайньої потреби, коли це для вас єдиний спосіб вийти на зв'язок.

Якщо ви все ж вирішили встановити офлайн-месенджер, нагадаємо, що завантажувати додатки потрібно тільки з офіційних сайтів або магазинів – AppStore та GooglePlay.

Які офлайн месенджери існують?

Автономний месенджер для спілкування Bridgefy

Доступність: безкоштовно

працює: IOS, Android

Як працює? Через Bluetooth-зв'язок і тільки для зв'язку з користувачами, які теж встановили цей додаток.

Радіус дії: 100 метрів довкола вас.

Доступні режими:

- Текстові повідомлення та передавання зображень між двома людьми чи групою (сусіди, родина). Адресату не обов'язково бути у вашій контактній книзі, але щоб написати йому, ви маєте ввести номер його телефону.
- Режим трансляції – надсилання повідомлень всім знайомим і незнайомим користувачам, що запустили додаток і перебувають в радіусі до 100 метрів довкола вас (ця функція – спосіб поділитись інформацією в ході масштабних заходів, акцій протесту, тощо).

Безпека даних: усі повідомлення, відправлені між двома користувачами чи в групі, захищені. Щоб користуватися застосунком, вам не обов'язково мати обліковий запис у додатку чи ділитися своїм номером телефону. Однак перевірка номера телефону може прискорити виявлення потрібних вам користувачів.

Звернуть увагу, що функція “Трансляція” не захищає зміст ваших повідомлень і надсилає його всім, у кого є додаток Bridgefy у доступному довкола вас радіусі (100 м).

Briar

Доступність: Безкоштовно, але тільки для *Android***Як працює?** Через Bluetooth або WiFi-зв'язок і тільки для зв'язку з користувачами, які теж встановили цей додаток.

Радіус дії: 10 м. довкола вас, однак якщо ви далі, застосунок “запам'ятає” повідомлення й надішле його користувачу, коли ви знов опинитеся в радіусі досяжності.

Доступні режими:

- текстовий чат з одним або кількома людьми через Bluetooth (у застосунку оберіть людину й натисніть «З'єднатися через Bluetooth» або створену вами точку доступу WiFi)
- тематичний форум (тестово)– синхронізоване спілкування з людьми, у яких встановлений додаток і яким ви надсилаєте запрошення долучитись до форуму. Однак тільки після того, як вони приймають запрошення
- блог: ви можете створити блог, публікації в якому буде видно всім користувачам, яких ви колись долучили до своїх контактів. Без доступу до мережі тим, хто в радіусі 10 м від вас, а також тим, чий гаджет підключений до мережі, незалежно від того, як далеко від вас вони перебувають

Безпека даних: працює без перевірки номера телефону. Достатньо ввести своє ім'я (або вигаданий логін) і встановити пароль. За цим логіном вас шукатимуть інші користувачі.

Застосунки- рації: Two Way: Walkie Talkie або Walkie Talkie Communication

Доступність: безкоштовно
для IOS та для Android,

Як працюють? Як традиційна рація, без необхідності підключення до мережі. Ви можете обрати номер каналу чи місцезнаходження на карті в додатку й поговорити з тим, хто перебуває на тому ж каналі.

Радіус дії: 60-100 метрів довкола вас.

Доступні режими: один режим голосового зв'язку. Просто натисніть кнопку “Talk” на головному екрані й почніть говорити. Відпустіть її – і ви почуєте, як говорять інші. Те ж саме має зробити ваш співрозмовник.

Безпека даних: не вимагає вводити номер телефону чи будь-які дані. Водночас відсутнє шифрування повідомлень і вас почують усі, хто перебуває на тому ж каналі, куди ви повідомляєте щось.

Як уникнути пожежі під час використання альтернативних джерел світла та тепла

В умовах планових, аварійних або екстрених вимкнень електропостачання та опалення українці використовують інші джерела тепла та світла – генератори, газові балони, буржуйки тощо.

Далі – поради, як подбати про пожежну безпеку й використовувати прилади такого типу під час блекауту без загрози для здоров'я та життя.

Основні правила протипожежної безпеки

- Обов'язково придбайте вогнегасник. Якщо ви мешкаєте в багатоквартирному будинку, вогнегасники мають бути у вашому під'їзді, бажано – на кожному поверсі або принаймні на найвищих поверхах будинку (якщо це багатоповерхівка). Ви можете ініціювати закупівлю вогнегасників, заручившись підтримкою інших сусідів.
- Перевірте, чи не заблоковані аварійні виходи у вашому будинку (для багатоповерхівок). Наполягайте, аби керуюча будинком компанія подбала про їх деблокаду або самоорганізуйтеся і зробіть це разом із сусідами.
- Якщо є можливість, удома встановіть пожежну сигналізацію. Її місце – у зонах з найвищою пожежною небезпекою (наприклад, у кухні). Це можуть бути датчики, що реагують на дим, полум'я або підвищення температури.
- Особливу увагу приділяйте дітям: не дозволяйте їм використовувати електроприлади та відкритий вогонь. Нагадайте дітям правила протипожежної безпеки. Аби їм було цікаво вивчити правила, придбайте книгу-лєпбук “Пожежна безпека”, розроблену для Нової української школи (видавництво “Ранок”) або будь-яку іншу, де ці правила пояснюються в легкій формі та супроводжуються ілюстраціями.

- Якщо під час вимкнення електроенергії ви перебуваєте вдома, вимкніть з розеток усі електроприлади. Це допоможе уникнути їх пошкодження через перепади напруги, особливо це стосується обігрівального обладнання та електроплит.

Також можна придбати й встановити стабілізатор, який допоможе захистити прилади від перепаду напруги. У разі, якщо напруга різко знизиться або навпаки – зросте, реле відімкне подачу струму до моменту стабілізації. Вартість – від 700 гривень.

Як безпечно користуватися газовими пальниками

1. Купуйте лише сертифіковані пальники й балони в ліцензованих точках продажу.
2. Завжди перевіряйте цілісність балончика. Чи не витікає газ, коли ви ним не користуєтесь, можна перевірити за допомогою мильного розчину. Для цього необхідно нанести мильний розчин на місця, де можливий витік. Якщо десь з'являються мильні бульбашки, це свідчить про витік газу в цій зоні.
3. Неухильно дотримуйтесь інструкції від виробника.
4. Використовуйте пальник у приміщенні, де є вентиляція. Провітрюйте приміщення.
5. Тримайте балони подалі від сонячних променів та від дії високих температур.
6. У жодному разі не встановлюйте газовий пальник або туристичні плитки з газовими балонами на поверхні електроплит або інше обладнання, яке може нагріватися.

Як безпечно використовувати свічки

1. Запалені свічки тримайте на безпечній відстані від одягу, штор, книжок та інших легкозаймистих речей. Не залишайте їх без нагляду.
2. Не ставте свічку в безпосередній досяжності дітей та домашніх улюбленців.
3. Не паліть свічки до кінця – залишайте недогарок довжиною 2-3 см. = свічку =
4. Не використовуйте свічку як нічник або під час сну.
5. Не виготовляйте саморобні прилади для освітлення або зігріву, якщо не впевнені в їх безпечності. Використовуйте імпровізовані прилади на основі свічок тільки під постійним наглядом.

Як безпечно використовувати генератори

1. Купуйте тільки сертифіковані генератори й тільки в ліцензованих точках продажу.
2. Неухильно дотримуйтесь інструкції від виробника.
3. Використовуйте генератори та паливо тільки на відкритому повітрі на відстані не менше 6 метрів від вікон та дверей. Не встановлюйте генератор на балконі.
4. Тримайте генератор сухим та захищеним від дощу або затоплення: дотик до мокрого генератора або пристроїв, підключених до нього, може призвести до ураження електричним струмом.
5. Перед заправкою треба дати генератору охолонути, щоб уникнути спалаху палива.
6. Детектори чадного газу допоможуть його вчасно розпізнати й уникнути отруєння.

Як безпечно використовувати пічку

1. Перед використанням пічного опалення на підлозі з горючих матеріалів прибийте металевий лист розміром 50x70 перед топковими дверцятами.

2. Доглядайте за пічкою: очищайте димоходи протягом опалювального періоду й не допускайте її перегріву. Стежте, щоб у стінках печей і димарів не було тріщин.
3. Не користуйтеся легкозаймистими рідинами для розпалу печей та не зберігайте їх перед топковим отвором.
4. Не залишайте розпалену пічку без нагляду та не просіть дітей наглядати за нею.

Як безпечно зберігати пальне для авто та генераторів удома

- Оберіть правильну тару для пального.

-Для зберігання бензину в холодну пору року потрібні полімерні (пластикові) каністри, що відповідають таким стандартам:

1. ємність має добре тримати форму та не деформуватись при натисканні;
2. мати відповідне маркування (напис “PETROL» чи “GASOLINE”). Найкраще, коли в маркуванні є абревіатура HDPE — поліетилен високої щільності, що не накопичує статичний заряд.

- Для зберігання бензину в теплу пору року підійдуть як полімерні, так і металеві каністри.

-Для зберігання дизеля і в теплу і в холодну пори року підійдуть обидва види каністр.

⚠ ВАЖЛИВО: В Україні офіційно заборонено заправляти пальне в скляні каністри чи тару з харчового пластику.

- Пильнуйте за терміном зберігання запасів.

Бензин:

1. Заводський бензин (вміст етанолу – до 5%) – до одного року.
2. Бензин із міні-НПЗ – малопридатний для тривалого зберігання, однак за крайньої потреби (наприклад, блекауту) зберігайте не довше одного місяця
3. Бензин з великим вмістом етанолу (понад 30%) – не придатний для тривалого зберігання.

Дизель:

Залежно від пори року продають літній чи морозостійкий (зимовий) дизель. Про це важливо пам’ятати не лише для правильного зберігання, а й для використання, щоб не зіпсувати двигун.

Зберігати дизель легше, ніж бензин, проте потрібно дотримуватись температурних умов, зазначених у документації на АЗС.

Літнє пальне навіть за невеликого морозу може стати подібним до желе або в ньому з’явиться осад. Найімовірніше, таке пальне стане не придатне для використання.

Морозостійкий дизель у теплу пору року використовувати можна, однак витрачається він набагато швидше.

- **Не зберігайте пальне під впливом прямих сонячних променів.** Ідеальні умови – за температури 15-20 градусів у темному місці.
- **Бензин треба частіше замінювати.** Найкраще робити це раз на три-чотири тижні. Це убезпечить вас від ризиків із бензином низької якості. Якщо це гарантовано високоякісний бензин, який ви зберігаєте у правильній тарі з полімеру, термін зберігання можна подовжити до півроку.
- **Не експериментуйте з методами розведення дизеля** (наприклад, для підвищення морозостійкості). Додавати керосин надто небезпечно, позитивний ефект цієї маніпуляції сумнівний. Додавання антигелів за температур -20 градусів і нижче можливе тільки в приміщенні з плюсовою температурою, тільки в каністру – аж ніяк не в бак, і безпосередньо перед тим, як ви плануєте його використати. Але позитивний ефект цієї маніпуляції також сумнівний.
- **Ніколи не використовуйте протерміноване пальне для заправки автомобіля чи генератора.** Такий бензин темнішає або стає коричневим замість блідо-жовтого кольору. Це може стати причиною пошкодження двигуна. Прострочене паливо необхідно здати в центр з утилізації небезпечних відходів або використовувати для технічних цілей.

Інструкції розроблено згідно з рекомендаціями експерта паливного ринку Артема Куюна

Якщо на вулиці низька температура, їжу можна тримати надворі.

Якими продуктами запастися

Подбайте про поживні харчі тривалого зберігання. За потреби, їх можна взяти з собою в укриття. Бажано, щоб ці продукти не потребували багато води для приготування.

- сублімовані продукти (каші, супи, локшина)
- консерви м'ясні, рибні, овочеві
- хлібці та печиво
- горішки
- шоколад
- сухофрукти

Також подумайте, які продукти споживаєте ви та ваша родина. Зробіть триденний продуктовий запас для дому.

Навіть за умов відсутності електрики тримайте їжу в холодильнику: він ще кілька годин після відключення зберігатиме холод. Намагайтеся якомога менше відчиняти дверцята. Спершу з'їжте продукти, які швидко псуються.

Якщо на вулиці низька температура, їжу можна тримати надворі.

Як при відключеннях електрики не натрапити в магазинах на зіпсовані продукти

В умовах віялових та екстрених відключень електроенергії або ймовірного блекауту збільшився ризик придбати зіпсовані продукти, які зберігалися в неналежних умовах – без дотримання встановленої температури охолодження.

- Якщо у вашому районі відключення енергії за графіком, при виборі магазину радимо перевіряти адресу магазину в графіку вимкнень світла на сайтах постачальників. Наприклад, для Києва – на сайті Ясно. Найкращий варіант – магазин, будівля якого розміщена на одній лінії з об’єктом критичної інфраструктури, де вимкнень або не буває, або вони відбуваються рідше, ніж на інших лініях. У таких випадках менший ризик натрапити на продукти, умови зберігання яких були порушені через вимкнення з мережі холодильників і морозильних камер.
- Якщо поруч немає магазинів, у яких не вимикають світло, знайдіть той, де власники встановили генератор.
- Купуйте в першу чергу ті харчові продукти, які виготовлені нещодавно і якнайменше зберігались у закладах торгівлі.
- Намагайтесь купувати харчові продукти в закладах, де більший товарообіг (більша кількість покупців), а відповідно, і графіки поставок від виробників швидкопсувної їжі частіші.
- Звертайте увагу на завантаженість холодильників харчовими продуктами. Перевантажене холодильне обладнання, де немає циркуляції повітря, не здатне тривалий час після знеструмлення утримувати температуру.
- Уникайте придбання продуктів із переліку таких, що за відсутності електроенергії псуються першочергово.
- Завжди звертайте увагу на **дату пакування, кінцеву дату для вживання й умови зберігання** (порівнюйте, чи те, що рекомендовано на етикетці, збігається з умовами, у яких ці продукти зберігаються в магазині)
- Уникайте продуктів “за півціни”, у яких уже минає термін придатності. В сучасних реаліях ризик, що продукт уже зіпсувався, вищий.

Які продукти псуються першочергово та яка існує альтернатив

1.

1. **Охолоджене м’ясо.** Якщо сумніваєтеся в його якості, надавайте перевагу замороженому м’ясу. Однак за умови, що воно не встигло розморозитися й не має ознак зіпсованого.
2. **Готова їжа.** Небажане її зберігання без холодильника понад 2 години.
3. **Варені ковбасні вироби** (сосиски, сардельки, варена ковбаса). Як альтернативу обирайте копчену ковбасу або сиров’ялену, запаковані у вакуумі.
4. **Ваговий кисломолочний сир.** Надавайте перевагу сиру у вакуумній упаковці.
5. **“Молочка”.** Замість молока в пляшках з коротким терміном зберігання, обирайте молоко в “тетрапаках”, яке може зберігатися без холодильника.
6. **Риба і рибні продукти.**
7. **Кондитерські вироби (тістечка, торти, муси).** Натомість оберіть цукерки, батончики, печиво, які не потребують особливих умов для зберігання.

Як зрозуміти, що продукт почав псуватись

Риба

Свіжа риба має щільну та пружну луску, плавники – вологі та м'які, зябра – рожеві або яскраво-червоні, без слизу, а очі – прозорі й опуклі. М'ясо свіжої риби відрізняється пружністю, вологістю, соковитістю й здоровим блиском. Щоб перевірити, натисніть на нього пальцем: якщо м'ясо довго не відновлює колишню форму, перед вами зіпсована риба.

Однак з ознак того, що риба почала псуватись, запах аміаку.

М'ясо

У свіжої **курятини** завжди однорідний колір: блідо або світло-рожевий. Жодних сторонніх запахів від продукту не повинно бути. Шкірка в птиці може бути виключно білого або жовтого кольору. Якщо курятина липка, погано пахне (хімією або має кислий запах), занадто бліда або на ній проявляються плями, вона почала псуватись.

Свіжа **яловичина** червоного або темно-червоного відтінку, з прожилками і з нейтральним запахом. При натисканні поверхня м'яса швидко повернеться в попередню форму. Сіруватість, пожовтіння і плями – ознаки того, що яловичина псується.

Свіжа **свинина** блідо-рожевого кольору. Потемніння на краях шматка м'яса або неоднорідний колір може свідчити про обвітреність м'яса.

Як зберегти їжу вдома в умовах вимкнення електроенергії

- Стежте за температурою в холодильнику та морозильній камері. У холодильнику має бути температура 4°C або нижче. У морозильній камері — 0°C або нижче. Однак навіть за умов відсутності електрики холодильник ще кілька годин після відключення зберігатиме холод. Намагайтеся якомога менше відчиняти дверцята. Спершу з'їжте продукти, які швидко псуються.
- Якщо на вулиці низька температура, їжу можна тримати надворі.
- Ніколи не пробуйте їжу на смак, щоби перевірити її безпечність.
- Їжу, що швидко псується, купуйте маленькими порціями.
- Якщо у вас в запасах залишився шматок м'яса чи риба, краще зготувати його (за умови, що у вас газова плита або є альтернативні методи для приготування їжі, наприклад, мангал у дворі). А якщо ви хвилюєтесь, що не встигнете з'їсти, розділіть страву із кимось, наприклад, із сусідами.
- Ви можете безпечно повторно заморозити або приготувати заморожені продукти, які все ще містять льодові кристали або мають температуру 4°C або нижче.

Що приготувати, коли немає електрики

Деякі крупи не обов'язково варити, а достатньо залити водою та залишити на деякий час. Тож на випадок блекауту або іншої надзвичайної ситуації радимо мати їх в запасі.

Каші, для приготування яких потрібен окріп

- **Ячна каша**
Залити кип'яченою водою і залишити на 2-3 години.

- **Пшоняна каша**
Залити окропом і почекати 1 годину для настоювання.
- **Пшенична каша**
Залити окропом і закутати посудину в ковдру, аби зберігалось тепло. Почекати 30-50 хвилин для настоювання.
- **Булгур**
Не варити можна булгур середнього або дрібного розміру. Дрібний булгур настоюється в окропі 20 хвилин, середній – 40 хвилин.

Каші, для приготування яких достатньо холодної води (кефіру або молока)

- **Гречана каша**
Коричнева гречка продається в магазинах уже готова. На пакуванні зазначено, що вона обсмажена й висушена. Якщо немає газу та електрики, крупу можна заздалегідь замочити водою кімнатної температури, молоком або кефіром. Вона має настоюватись від 5 до 10 годин. Тому краще замочувати її на ніч.
- **Перлова каша**
Цю крупу можна заливати як окропом, так і звичайною водою. Але настоюватися в холодній воді вона має від 10 до 24 годин. Тому краще залити її звечора.
- **Кускус**
Крупу, залиту холодною водою, достатньо залишити на 20-30 хвилин для приготування. За наявності гарячої води вистачить 5-10 хвилин.
- **Вівсянка (або вівсянка в пластівцях)**
Для приготування в холодній воді залишити настоюватися на 30 хвилин або годину. В окропі – достатньо 20 хвилин.
- **Манна каша**
Залийте манну кашу холодною водою або молоком, накрийте та дайте настоятись 15-20 хвилин.
- **Кіноа**
Залити холодною водою й залишити на ніч.

Усі перелічені каші також можна готувати в термосі. Одна година кипіння на плиті дорівнює 4-5 годинам настоювання в термосі.

Які свічки придбати на випадок блекауту

Через перебої з електропостачанням і загрозу ймовірного блекауту українцям радять запаситись свічками. Які види існують та чим вони відрізняються, пояснюємо.

Свічки з бджолиного воску

Найбільш екологічні, безпечні та без різкого запаху. Такий віск практично не горить, а тільки плавиться. При горінні не залишає кіптяви.

Іноді до складу маси додають частку парафіну в строгому процентному співвідношенні, щоб не порушити природні властивості воску. Однак якщо на восковій свічці є горизонтальні тріщини і вона легко кришиться – значить, у ній більше 30% парафіну.

Коштують такі свічки дорожче за інші через високу вартість сировини. Ціна стартує від **від 100 грн** за набір тонких (“церковних”)

Час горіння залежить від розміру, однак найменші з магазину **горять до години.**

Свічки з рослинного воску (стеаринові)

Стеарин виробляється з різних олій, наприклад, пальмової. Стеаринові свічки легко розпізнати: вони матові, а після згоряння утворюється прозорий шар з малюнком, схожим на сніжинки.

- **Свічки з пальмового воску.** Твердий і нежирний матеріал. Горить практично без запаху. Однак крихкий – його легко зламати.
- **Свічки з соєвого свічного воску.** Матово-білого кольору, при нагріванні матеріал стає рідким і прозорим з “молочним” запахом.
- **Свічки з кокосового воску.** Дорожчі за пальмові і соєві, горять також довше за інші (1 см – до 5 годин) . Однак їх рідко можна знайти у магазинах.

Такі свічки виділяють концентрований аромат, тому їх рекомендується застосовувати у великих приміщеннях.

Ціни на свічки з рослинного воску: **від 100 грн** за свічку малого розміру.

Час горіння залежить від розміру, однак найменші **горять до 45 хвилин.**

Парафінові

Парафін – продукт перегонки нафти. Без домішок і без додаткового очищення він має неприємний запах. Є свічки, зроблені з парафіну високого очищення, ті, в які додають ароматизатори.

Чим більше в складі свічки погано очищеного парафіну, тим більше кіптяви, будуть нерівномірне полум'я і чорний “наліт” під час горіння.

Зловживати парафіновими свічками, спалюючи їх одну за одною, не варто. Краще робити невеликі перерви та провітрювати приміщення.

Їхній єдиний плюс – дешево. Ціна на парафінову свічку найменшого розміру стартує **від 20 грн.**

Час горіння залежить від розміру, однак найменші **згорають за півгодини.**

Гелеві свічки

Їх виготовляють з гелеподібних мінеральних олій або гелеподібних синтетичних вуглеводнів. Ці свічки безпечніші, ніж ті, які зроблені з технічного парафіну. Але в гелевих свічках є нюанс – декоративний наповнювач. При згорянні тканина і пластмаса можуть виділяти неприємний запах, до того ж вони легко спалахують і вогонь може стати неконтрольованим. Тому краще купувати гелеві свічки з камінцями, які не займуться.

Час горіння – в середньому **4 години** (але залежить від розміру).
Середня ціна – **250 гривень.**

Як змайструвати свічку власноруч

Свічка тривалого горіння

З однієї воскової свічки довжиною 30 сантиметрів можна змайструвати 6 свічок тривалого горіння, кожна з яких горітиме 10-12 годин.

Що потрібно:

- маленька банка, склянка або чарка з товстим склом
- парафінова свічка
- воскова свічка
- дрібка солі
- олія (рафінована без запаху)
- ніж
- сірники або запальничка

Як зробити:

1. Розділіть воскову свічку на кілька частин орієнтовно по 5 сантиметрів.
2. На дно ємності крапніть трішки розтопленого парафіну і, поки він не застиг, закріпіть на ньому відрізок свічки.
3. Налийте у ємність олію, додайте дрібку солі, яка прибере з олії вологу.
4. Свічка довготривалого горіння готова.

Свічка з картоплі

Що знадобиться:

- маленька тарілка (зі скла чи глини)
- картоплина
- імпровізований гніт – мотузка з натуральної тканини, марлі, бинта чи шнурівка
- олія (рафінована без запаху)

Як зробити:

1. Налийте в тарілку орієнтовно 100 мл. олії.
2. Виріжте кружальце картоплі завтовшки в 1 сантиметр і зробіть посередині отвір для гноту.
3. І картопляне кружальце, і сам гніт змастіть олією.
4. Протягніть гніт через картоплю, щоб зверху виступало орієнтовно пів сантиметра.
5. Покладіть картоплину в тарілку з олією та підпаліть гніт.

Орієнтовно 100 мл. олії і 3-5 см. гноту горітимуть до 6 годин

Як одягатись на вулицю в умовах вимкнення вуличного освітлення

Через обстріли росіянами об'єктів енергетичної інфраструктури, можливе аварійне вимкнення вуличного освітлення за повного блекауту, або планове – з метою економії електроенергії. Через це водіям не завжди добре видно пішоходів на вулиці. Тож радимо вам звернути увагу на підбір одягу в темний час доби.

- **Обирайте речі світлого кольору:** так вас легше помітити на дорозі. Людей у чорному майже не видно, коли немає вуличного освітлення. Не обов'язково надягати все біле. Світлим має бути половина вашого одягу (куртка або штани)

- **Придбайте світлоповертальні елементи одягу.** Це може бути браслет, стрічка на руку чи рюкзак, наклейка або жилет. Наклейку або стрічку на руку можна придбати за 50 гривень. Жилети – 100-300 гривень. Так вас точно помітить водій. За статистикою, світловідбивачі зменшують ризик наїзду авто в шість разів.

Звертаємо увагу, що з 2021 року діє пункт 4.4 Правил дорожнього руху, в якому йдеться, що в темну пору доби та в умовах недостатньої видимості пішоходи, які рухаються проїзною частиною чи узбіччям, повинні використовувати світлоповертальні елементи.

- Подбали про себе та членів сім'ї – **подбайте про своїх домашніх улюбленців.** Придбайте їм нашийник, що світиться або одєжину зі світлоповертальними елементами.

Як носити світлоповертальні елементи?

- їх варто розміщувати на рівні зору водія;
- найкраще помітні елементи розміром понад 15 кв. см;
- найкраще помітний колір світловідбивача — жовтий;
- прикраси-світловідбивачі, нашивки або брелоки на сумках і рюкзаках краще вішати з боку руху автомобіля стосовно вас або з обох боків;
- особлива увага — дітям. Світловідбивних елементів на їхньому одязі має бути чимало. Розташовуйте їх на рівні голови, корпусу і рук дитини — через менший зріст діти менш помітні на дорогах.

Як підготувати запас води і знезаразити воду для пиття

На випадок відсутності центрального водопостачання завжди майте запаси питної та технічної води вдома. Розрахуйте запас відповідно до кількості членів вашої родини. Одній дорослій людині потрібно на добу:

- 3 літри питної води (включно з рідиною, яку споживаємо з їжею)
- 10-12 літрів для гігієни та для приготування їжі.

Упевніться, що у вас є запас води для себе та родини щонайменше на 72 години.

Обов'язково позначайте ємності білками: «Вода знезаражена для пиття», «Вода для технічних потреб», «Вода для господарських потреб».

Якщо немає фасованої бутильованої питної води, **використовуйте питну воду з колодязів, шахтних криниць, пунктів розливу питної води (зокрема пересувних), якщо такі є, та з бюветів.** Їх адреси шукайте на сайті місцевого водоканалу.

Якщо вода в кранах відсутня довго або ви не зробили запаси заздалегідь, ось поради, які можуть допомогти.

Де брати воду для пиття

Важливо: усі ці способи очистки води не дають 100 % гарантії, що вода буде безпечна, але вона все одно може врятувати від зневоднення.

Метод кип'ятіння

Для пиття та приготування їжі прокип'ятіть воду з альтернативних джерел: колодязів, бюветів, пунктів розливу. Це ефективний метод її знезараження. Кип'ятити потрібно не менше 10 хвилин від моменту закипання. Але навіть при зберіганні її в чистій та добре закритій ємності термін придатності не перевищує однієї доби.

Фільтри для води

Уже зараз придбайте кілька фільтрів для води й очищуйте воду з колодязів, бюветів додатково після кип'ятіння.

Туристичні таблетки для дезінфекції води

Можна продезінфікувати воду таблетками, що містять хлор, йод, діоксид хлору або інші дезінфекційні засоби. Такі таблетки можна придбати в туристичних магазинах, аптеках. Однак чітко дотримуйтеся інструкції щодо застосування.

Дезінфекція активованим вугіллям

На літр води треба 4-5 пігулок. Їх треба подрібнити, завернути в марлю й опустити в ємність з водою на 6-12 годин. Така знезаражена вода буде придатна до вживання не більше трьох діб.

Дезінфекція йодом

Увага! Перед застосуванням цього методу проконсультуйтеся зі своїм лікарем! Йод може бути небезпечним для вагітних жінок, людей з проблемами щитоподібної залози та тих, хто має алергію на йод.

На літр води — 3-4 краплі йоду. Після цього її треба пропустити через фільтр і почекати годину перед тим, як пити. Однак у воді відчуватиметься запах і присмак йоду. Пити таку воду довго не можна.

Дистиляція води за допомогою сонця

Дистилюйте воду за допомогою сонячного перегону. Для цього над посудиною з водою натягніть прозору плівку і поставте так, щоб на неї світили сонячні промені. Під дією сонця і різниці температури на плівці збиратиметься конденсат води, що буде дистильованим, тобто очищеним. Далі треба зробити так, щоб краплі чистої води з плівки стікали в окремий чистий посуд — пляшку або горнятко. Можна використати обрізану одноразову соломинку або зігнуту вздовж пластину, через яку стікатиме очищена вода.

Фільтрація дощової води та води з відкритих водойм (екстрений спосіб)

Якщо ситуація критична, можна прокип'ятити річкову або озерну воду й пропустити її через фільтр, але тільки якщо це озеро чисте і якщо вода в регіоні не заражена радіаційним пилом. Не можна застосовувати цей метод до води з водойм, де вода застоюється або цвіте: така вода є середовищем для розмноження комах, бактерій та вірусів. Дощова вода теж небезпечна. Але якщо немає інших джерел, то і її теж можна пропустити через фільтр після кип'ятіння. Застосовувати цей спосіб можна, тільки коли ситуація критична: знайти придатну для пиття воду чи воду з колодязів чи бюветів і знезаразити її немає шансів, а пріоритет — виживання. В інших випадках уживати воду з відкритих водойм або дощову небезпечно. І можна використовувати її лише як технічну.

Не радимо використовувати метод очищення води сріблом. Він не є достатньо ефективним для знезараження, крім того, іони срібла можуть бути токсичними для організму й спричинити непоправну шкоду здоров'ю.

Де брати технічну воду

- Якщо ситуація у вашому місті не критична, місцева влада й комунальні підприємства організовують розвезення води в райони, де відсутнє центральне водопостачання.
- Водопостачання може бути у ваших знайомих з інших районів міста. Сконтактуйте з ними або в чатах інших районів міста з незнайомими людьми та попросіть про допомогу з водою.
- Використовуйте як технічну **воду з відкритих водойм**, бажано з озер, де вона не застоюється. Якщо немає джерела, найкраще підійде річка чи озеро з чистою водою. Якщо технічна вода потрібна не для миття рук, а наприклад, для змивання унітазу, підійде вода з будь-яких водойм.
- Для миття рук чи інших технічних потреб можна використовувати **воду з бачка унітазу**. Один бачок у середньому вміщує 6 літрів води.
- **Дощова вода**. У деяких будинках встановлені злив через дах у спеціальні бочки або кран, через який можна зібрати дощову воду, що стікає з даху.
- Узимку для отримання технічної води можна розтоплювати **сніг з вулиці**.
- **Злийте воду з бойлера**, якщо він у вас є. Для цього спершу перекрийте подачу холодної води. Відкрийте запобіжний клапан, який розташований у нижній частині водонагрівача. Відкрийте змішувач у положенні “гаряча вода” і наберіть воду в тару.

Якщо ваш бойлер встановлений інакше, знайдіть інструкцію, як злити воду саме з вашої моделі.

Додатково знезаразити воду для використання як технічної можна **методом відстоювання**. Для цього вам знадобиться скляна або керамічна ємність, що закривається. Але в жодному разі не алюмінієва. Можна поставити воду на ніч, а вранці обережно процідити її через кілька шарів марлі, залишивши осад, що утворився на дні, непорушним. Однак для вживання така вода все одно буде непридатна.

А також складіть список справ(письмово) та підготуйте речі, які відносяться до другорядних, але значно можуть полегшити життя під час відключення світла, газу та води.

Начальник відділу житлово-комунального
господарства та господарського
забезпечення Дергачівської міської ради

В.Кубицький